

TÁRSASÁGI HÍREK

KRÓNIKA (1963—1968)

Az *Irodalomtörténet* s így a *Társasági hírek* rovatának újra-indulása kötelességünké teszi, hogy a Magyar Irodalomtörténeti Társaság utóbbi hat esztendőben végzett tevékenységéről számot adjunk. Köszönettel tartozunk a *Népszabadság*, az *Irodalomtörténeti Közlemények*, a *Filológiai Közöny* és a *Magyar-tanítás* szerkesztőségének, hogy a Társaság vándorgyűlésciről és jónéhány rendezvényéről hírt és értékelést közölt. Miután azonban a Társaság tevékenységének — természetszerűleg — csak kiragadott részletei ismerhetők meg e közlésekből, az alábbi — és pusztán az adatokat tartalmazó — krónika az 1963—1968 közötti időkből hírt ad valamennyi rendezvényről. (A nyomtatásban is megjelent előadások lelőhelyét — a teljesség igénye nélkül — jegyzetben adjuk.)

1963

Vándorgyűlés Keszthelyen, május 3—4—5-én.¹ Keresztury Dezső nyitotta meg a vándorgyűlést, méltatva Keszthely irodalmi múltját és a Helikon-i ünnepeket.² — A szentimentalizmus-vita keretében *A magyar szentimentalizmus problémáiról* Szauder József,³ *A magyar szentimentalizmus európai kapcsolatairól* Kardos Tibor⁴ tartott előadást. Az előadásokat követő vitában felszólalt: Lakits Pál, Horváth Károly, Angyal Endre, Fenyő István, Vajda László és Kabdebó Lóránt. — A TIT Irodalmi és Nyelvi Szakosztályai Országos Választmányának évi plénumát Kardos László nyitotta meg. Beszámolt: Pataky László és Pók Lajos. — *A magyar film és a magyar irodalom kapcsolatáról* Nemes-

¹ Ismertette PÁLMAI K.: ItK 1963. 3; 402—403 és Magyar-tanítás 1963. 5; 235—36.

² KERESZTURY D.: *Festetics György és a magyar irodalom* — ItK 1963. 5; 557—65.

³ ItK 1963. 4; 405—21.

⁴ FilKöz 1964. 3—4; 291—312.

kürty István⁶ tartott vitaindító előadást, amelyet Keresztury Dezső, Lukács Antal, B. Nagy László, Kardos Pál és Mihályi Bálint hozzá-
szólása követett.

Vándorgyűlés Egerben — Gárdonyi Géza és Bródy Sándor születésé-
nek 100. évfordulója alkalmából — október 18—19—20-án.⁶ —
A vándorgyűlés megnyitása után Sőtér István: *Bródy Sándor*,⁷ Mezei
József: *Gárdonyi pszichologizmusa*⁸ és Nagy Sándor: *Gárdonyi, Bródy és
Eger* címmel tartott előadást. — Czine Mihály *A századforduló natura-
lizmusáról*⁹ tartott előadásához hozzászóltak: Wéber Antal, Kardos
Pál, Angyal Endre, Kristó-Nagy István és Lengyel Dénes. — Elbert
János: *A szocialista realizmus és az új szovjet elbeszélők* címen tartott
vitaindító referátumát Bata Imre, Angyal Endre és Nyíró Lajos hozzá-
szólása követte.

*A futurizmusról*¹⁰ (vitaülés, október 25) Szabó György tartott elő-
adást. Hozzászóltak: Gáldi László, Egri Péter, Rába György és Szabó
Mihály.

Felolvasó ülés november 25-én, amelyen Galla Endre: *A modern
kínai irodalom és a világirodalom* címmel tartott előadást, Sziklay László
beszámolt az *V. Szlavisztikai Kongresszusról*.¹¹

A Kafka-kérdés állása címmel Mátrai László tartotta a vitaülés beve-
zetőjét december 13-án.¹² Hozzászóltak: Krammer Jenő, Szobotka
Tibor, Egri Péter és Mihályi Gábor.

1964

Szili József *A harmincas évek angol lírájáról* tartott felolvasást január
21-én.

A február 25-i felolvasó ülésen Kardos Tibor: *A komplex módszer az
Árgirus széphistória kutatásában* és Ungvári Tamás: *Defoe és a XVII.
század Európája* címmel tartott előadást.

Krúdy Gyuldról (vitaülés, március 11)¹³ tartott vitaindító referátu-
mot Czine Mihály. Előadásához Bóka László, Rónay György, Szabó
Ede és Szauder József szolt hozzá.

Kardos László mondott bevezetőt *A szovjet irodalom kérdéseiről*
rendezett vitaülésen, március 24-én. Hozzászóltak: Elbert János és
Varga Mihály.

⁶ Jelenkor 1963. 6; 540—45.

⁷ Ismertette PÁLMAI K.: ItK 1963. 6; 775—77 és Magyaritanítás 1963. 6; 283—85.

⁸ Kortárs 1964. 8; 111—18.

⁹ ItK 1964. 4; 449—56.

¹⁰ CZINE M.: *Jegyzetek a naturalizmusról. Elvek és utak* — Magvető 1965. 132—63.

¹¹ *Hagyomány és újítás az olasz futurizmusban. A vita szövegét közli* — FilKözl 1964.
3—4; 421—32.

¹² MTA I. OsztKözl XXI. kötet 1964. 1—4; 379—82.

¹³ *Kafka-vita* — FilKözl 1965. 1—2; 217—30.

¹⁴ Ismertette NAGY M.: ItK 1965. 1; 133—34.

Vándorgyűlés Győrött május 23–24-én,¹⁴ Shakespeare születésének 400. évfordulója alkalmából. — A vándorgyűlés megnyitása után Szabolcsi Miklós *Balázs Béldről* tartott vitaindító referátumot. A vitában felszólalt Joós Ferenc, K. Nagy Magda és Komlós Aladár. — Szenczi Miklós: *A Shakespeare-kritika mai állása* című előadásához Hankiss Elemér, Ruttkay Kálmán és Solt Andor szólott hozzá.

*Madách Imre halálának 100. évfordulója*¹⁵ alkalmából az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályával és az Országos Béketanáccsal október 2-án közösen rendezett tudományos emlékülésen Sötér István *Madách és a koreszmék*¹⁶ címmel tartott előadást, a Madách-fordítók közül Heinz Kindermann (Bécs)¹⁷ és Jean Rousselot (Párizs)¹⁸ szólalt fel. — A Magyar Írók Szövetségével, a TIT Irodalmi és Nyelvi Választmányával és a Nógrád Megyei Tanáccsal közös rendezésben Madách-emlékünnepséget tartottunk október 3-án Csesztvén, ahol sor került Madách Imre szobrának (Vigh Tamás alkotása) leplezésére s Komlós Aladár emlékbeszédére,¹⁹ valamint Mihályfi Ernő által a Madách-emlékmúzeum megnyitására, — és október 4-én Salgótarjánban, ahol a díszülés előadója Waldapfel József volt.²⁰

Az európaiság problémája a XX. századi olasz irodalomban címmel Sallay Géza tartott előadást az október 3-i felolvasó ülésen.

Október 13–16 között került sor az ausztriai Stockerauban a Nemzetközi Lenau Társaság alakuló ülésére, amely magyar részről a tagországok sorába a Magyar Irodalomtörténeti Társaságot vette fel. Egyik alelnökévé Waldapfel Józsefet választotta.²¹ A magyar delegáció tagjai közül Mádl Antal tartott előadást *Lenau und der Vormärz* címen.²²

A márciusi ifjak címmel Lukácsy Sándor²³ tartott előadást október 28-án, melyhez Spira György mondott korreferátumot.²⁴

Radó György a november 18-i ülésen *Az ember tragédiája idegen nyelveken* címmel tartott felolvasást.

A december 16-i felolvasó ülésen Gáldi László *Dante Pokla XVII.*

¹⁴ Ismertette RIGÓ LÁSZLÓ: ItK 1964. 3; 410–12 és PÁLMAI K.: Magyarantitás 1964. 4; 180–83.

¹⁵ HORVÁTH K.: *Beszámoló a Madách-ünnepekről* — ItK 1965. 1; 130–32 és PÁLMAI K.: *A Madách-ünnepekről* — Magyarantitás 1964. 6; 280–83.

¹⁶ Kritika 1964. 11; 3–11 és MTA I. OsztKözl XXII. kötet 1965. 1–4; 151–63.

¹⁷ MTA I. OsztKözl XXII. kötet 1965. 1–4; 163–64.

¹⁸ MTA I. OsztKözl XXII. kötet 1965. 1–4; 164–67.

¹⁹ KOMLÓS A.: *Madách Imre* — Elet és Irod. 1964. okt. 3. 2.

²⁰ WALDAPFEL J.: *Madách és Fourier* — Magyar Tudomány 1965. 10; 383–97.

²¹ WALDAPFEL JÓZSEF elhunytával az alelnöki tisztség betöltésére a Nemzetközi Lenau Társaság stockeraui tudományos tanácsulése (1968. szeptember 12) KERESZTURY DEZSŐT kérte fel.

²² Lenau Almanach, Wien — 1963/64. 5–45.

²³ Valóság 1964. 12; 9–20.

²⁴ A vitát ismertette NAGY M.: ItK 1965. 1; 134–35.

énekének stíluselemzéséről tartott előadást, Kardos Tibor pedig beszámolt *A Dante-év előkészületeiről*.

1965

Barta János tartott bevezető előadást a január 14-i vitaülésen *Történetfilozófiai elemek Az ember tragédiájában*²⁵ címmel, melyhez hozzászóltak: ²⁶R. Várkonyi Ágnes, Baranyi Imre, Horváth Károly és Nagy Miklós.

Király Gyula *Dosztojevszkij és mai értelmezői* címmel tartott felolvasást március 26-án.

Dante születésének 700. évfordulója alkalmából nemzetközi tudományos ülészakra került sor május 3–4-én, amelynek szervezésében és lebonyolításában az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya, az Országos Béketanács és a Modern Filológiai Bizottság mellett Társaságunk is résztvett.

A Nyelvtudományi Társasággal közösen tartottunk felolvasó ülést május 4-én, amelyen Martinkó András *A stílusmodell és dialektikája* című előadása hangzott el.

Vándorgyűlés Szombathelyen május 7–8–9-én.²⁷ — *A Dante-emlékülés* előadója Kardos Tibor, a TIT Irodalmi és Nyelvi Választmánya plenumának pedig Kardos László és Pataky László volt. — *A tragikum modern értelmezéséről* Almási Miklós tartott vitaindító referátumot, melyhez Kabdebó Lóránt, Koczkás Sándor és Nagy Miklós szolt hozzá. — Illés László *Nagy Lajosról* tartott előadásának vitájában felszólalt Bikácsi László, Kardos Pál és Koczkás Sándor.

A Magyar Irodalom Története I. és II. kötetéről május 21-én rendezett vita²⁸ előadói: Kardos Tibor és V. Windisch Éva.²⁹ Az előadásokat követően felszólalt: Klaniczay Tibor, Gerézdi Rabán és Pirnát Antal.

Az Országos Takarékpénztár és Társaságunk június 12-én *Fáy-emléktáblát* helyezett el a Pest Megyei Tanács épületén (Budapest, V., Városház u. 7.) abból az alkalomból, hogy 125 éve létesítette Fáy András az Első Hazai Takarékpénztár Egyletet. Emlékbeszédet mondott Gács László és Wéber Antal.

Kölcsey Ferenc születésének 175. évfordulója alkalmából október 3-án Szatmárcsekén — a Petőfi Irodalmi Múzeum irányításával és a Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács támogatásával — felavatták a Kölcsey-

²⁵ ItK 1965. 1; 1–9.

²⁶ A hozzászólások szövegét közli ItK 1965. 3; 337–47.

²⁷ Ismertette RIGÓ L.: ItK 1965. 3; 400–402 és PÁLMAI K.: Magyaritanítás 1965. 4–5; 216–20.

²⁸ A vitát ismertette TARNÓC M.: ItK 1966. 1–2; 172–75.

²⁹ V. WINDISCH É.: *A magyar irodalom története 1600–1772-ig* — ItK 1966. 1–2; 220–26.

emlékszobát, ahol képviseletünkben Margócsy József vett részt és elhelyezte a Társaság koszorúját.

Vándorgyűlés és a Nemzetközi Lenau Társaság tudományos közgyűlése Mosonmagyaróvárott október 8–9–10-én.³⁰ – Szekció-ülésként rendeztük a vándorgyűlést, amelynek programjában Mádl Antal tartott tájékoztatót *Lenau és a Nemzetközi Lenau Társaság* címmel, majd Nacsády József *A magyar irodalmi népiesség európai hátteréről* és Béládi Miklós *Szociográfiai irodalmunk problémáiról* tartott előadást. – A Nemzetközi Lenau Társaság tudományos közgyűlése programjából (14 előadás) csak a magyar szakemberek által tartott előadásokat soroljuk fel: Uzsoki András: *Lenau und Mosonmagyaróvár*,³¹ Gábry György: *Lenau und die Musik*,³² Wéber Antal: *Lenau und das zeitgenössische Ungarn*,³³ Pándi Pál: *Petőfi und Lenau*,³⁴ Sziklay László: *Parallelen in der Entwicklung der osteuropäischen Literatur im 19. Jahrhundert*,³⁵ Keresztury Dezső: *Ungarn und der Weg der Dichtung Lenaus*,³⁶ Szabó Ede: *Lenau und Ungarn*,³⁷ Nagy Péter: *Die zeitgenössische ungarische Literatur*.³⁸

A Magyar Irodalom Története IV. kötetéről október 20-án rendezett vita³⁹ előadói: Keresztury Dezső⁴⁰ és Rónay György.⁴¹ Az előadásokat követő vitában felszólalt: Oltványi Ambrus, Nagy Miklós, Wéber Antal és Komlós Aladár.

A Magyar Irodalom Története III. kötetének december 2-i vitáján⁴² Barta János bevezető előadásához⁴³ Oltványi Ambrus, Szauder József, Pándi Pál és Nagy Miklós szolt hozzá.

1966

A Nyelvtudományi Társasággal közösen rendezett március 1-i vitáulésen Bóta László *A Maddch – Rimay kódexek szerelmes verseiről*⁴⁴ tartott előadást, amelyhez hozzászólt Pirnát Antal és Szathmári István.

³⁰ Ismertette KISS J. – T. ERDÁLYI I.: ItK 1965. 6; 731–33 és PÁLMAI K.: Magyar-tanítás 1966. 1; 36–37.

³¹ Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 97–101.

³² Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 94–97.

³³ Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 79–84.

³⁴ Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 64–78.

³⁵ Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 56–63.

³⁶ Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 111–16.

³⁷ Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 102–10.

³⁸ Lenau Almanach, Wien – 1965/66. 84–93.

³⁹ Ismertette RIGÓ L.: ItK 1966. 3–4; 397–99.

⁴⁰ Kritika 1965. 12; 58–62.

⁴¹ Vigilia 1965. 12; 753–59.

⁴² Ismertette RIGÓ L.: ItK 1966. 3–4; 395–96.

⁴³ ItK 1966. 3–4; 455–62.

⁴⁴ ItK 1967. 1; 1–24.

A 175 éves magyar és a 2500 éves európai színháztudomány tiszteletére április 22-én rendezett díszelőadás felett Társaságunk vállalt védnökséget. A Madách Színházban bemutatásra került Bornemisza Péter: *Magyar Elektra* című tragédiája és a *Kocsonya Mihály házassága* című komédia.

A *Magyar Irodalom Története V. és VI. kötetéről* Tamás Attila tartott vitaindító referátumot⁴⁵ május 4-én. A felkért hozzászólók, Koczás Sándoron⁴⁶ és Sükösd Mihályon kívül résztvett a vitában: Nagy Péter, Bodnár György, Komlós Aladár, Illés László és Diószegi András.

A székesfehérvári Alba Regia Napok során Társaságunk szervezésében tudományos ülészekre került sor május 31-én, amelyen *Vörösmarty Mihályról* Tóth Dezső, *Vörösmarty és a romantika* címen Wéber Antal, Horváth Károly pedig *Vörösmarty és Székesfehérvár* címmel tartott előadást.

A Nemzetközi Lenau Társaság október 7–8–9-én Esslingenben (NSZK) tartott tudományos közgyűlésén a következő előadások hangzottak el Társaságunk szervezésében: Barta János: *Lenau und die lyrischen Gattungen*,⁴⁷ Krammer Jenő: *Lenaus schwäbischer Freundeskreis und Ungarn*,⁴⁸ Walkó György: *Lenaus Faust – zwischen Goethe und Büchner*.⁴⁹

*Vándorgyűlés Szegeden*⁵⁰ – Rotterdami Erasmus születésének 500. és Tömörkény István születésének 100. évfordulója jegyében – november 3–4–5-én. – *Tömörkényről* Keresztury Dezső és *Adalékok Tömörkény irói arcképehez* címmel Madácsy László tartott előadást. – Kardos Tibor *Erasmust* méltató előadásához Komor Ilona mondott korreferátumot. – Wéber Antal beszámolt a Társaság működéséről. Az ezt követő ankét – a régi magyar prózai emlékek kiadványsorozatról – bevezetőjét Bán Imre mondta, a vitában felszólaltak: Szaunder József, Tarnóc Márton, Gyenis Vilmos, Pirnát Antal, Klaniczay Tibor és Koltay-Kastner Jenő. – Diószegi Andrásnak *A szecesszióbról*⁵¹ tartott vitaindító előadását Pók Lajos: *Megjegyzések a szecesszió történeti szerepéről*,⁵² Bernáth Mária: *A magyar szecessziós festészet helye az európai drámatokban*⁵³ és Demény János: *A szecesszió a zenében*⁵⁴ című

⁴⁵ Tamás Attila referátumának szövege: ItK 1966. 5–6; 608–13.

⁴⁶ KOCZÁS S.: *A legújabb félévszázad irodalomtörténete* – Kritika 1966. 7; 46–50. A vitát ismertette LÁNG J.: ItK 1966. 5–6; 613–16.

⁴⁷ Lenau Almanach, Wien – 1967/68. 37–46.

⁴⁸ Lenau Almanach, Wien – 1967/68. 24–36.

⁴⁹ Lenau Almanach, Wien – 1967/68. 46–53.

⁵⁰ Ismertette KOMLOVSZKI T.: ItK 1967. 2; 251–54 és PÁLMAI K.: Magyarantáná 1967. 1; 27–30.

⁵¹ ItK 1967. 2; 151–61. Kivonatossan: FilKözl 1967. 1; 212–13.

⁵² FilKözl 1967. 1; 214–17.

⁵³ FilKözl 1967. 1; 218–21.

⁵⁴ FilKözl 1967. 1; 221–26.

korreferátuma követte. A vitában felszólalt Angyal Endre, Kristó-Nagy István, Nagy Miklós, Vajda György Mihály és Komlós Aladár.

A december 21-i felolvasó ülés keretében Gáldi László *Szimbolizmus és impresszionizmus a XIX. század újlatin lírájában* címmel tartott előadást, Kardos Tibor pedig beszámolt az Associazione Internazionale per gli Studi di Lingua e Letteratura Italiana 1967. évi budapesti VI. Kongresszusának előkészületeiről.

1967

A Magyar Néprajzi Társasággal közös rendezésben január 24-én Erdélyi János halálának 100. évfordulója alkalmából ülést rendeztünk, amelyen bevezetőt mondott Ortutay Gyula, a megemlékezést Sötér István tartotta.

Tarnai Andor: *Batsányi Kampf című röpirata és a magyar bonapartizmus* címen⁶⁶ tartott felolvasást a január 26-i ülésen, melyet Szauder József⁶⁶ és Benda Kálmán⁶⁷ hozzászólása követett.

A február 15-i vitaülésen Kabdebó Lóránt *Szabó Lőrinc válságos évei (1927–28)* címmel tartott referátumot, amelyhez Rába György, Solymos Ida és Baránszky-Jób László szólt hozzá.

*Vándorgyűlés Nagykovácsán*⁶⁸ — Arany János születésének 150. évfordulója alkalmából — április 21–22–23-án. Keresztury Dezső *Arany János korszakairól*, Törös László *Arany János és Nagykovács*⁶⁹ címmel tartott előadást. — A TIT Irodalmi és Nyelvi Szakosztályai Országos Választmányának plénumán Kardos László és Pataky László tartott beszámolót. — Péczely László *Arany János verseléséről*⁶⁰ és T. Lovas Rózsa *Arany János költői nyelvéről* beszélt. — Németh G. Béla *Arany János és a világirodalom*⁶¹ kapcsolatáról tartott vitaindító referátumot, amelyet Barta János, Kardos Tibor és Képes Géza hozzászólása követte.

A Nyelvtudományi Társasággal közösen rendezett felolvasó ülésen Petőfi S. János: *Nyelvi műalkotások strukturális elemzésének kérdései* címen tartott előadást június 20-án.

A Nemzetközi Lenau Társaság július 6–8 között tartott ausztriai (Neustift a. d. Rosalia) tudományos közgyűlésén Társaságunk szerve-

⁶⁶ TARNAI A.: *Batsányi Der Kampf-ja* — ItK 1967. 3; 265–70.

⁶⁷ ItK 1967. 3; 271–72.

⁶⁸ ItK 1967. 3; 272–74.

⁶⁹ Szerk. hír ItK 1967. 5–6; 599. Ismertette SZAPPANOS B.: *Magyartanítás 1967.* 4–5; 238–40.

⁶⁰ ItK 1967. 5–6; 621–23.

⁶¹ ItK 1967. 5–6; 599–607.

⁶² NÉMETH G. B.: *Arany folyóiratának világirodalmi tájékoztatójáról* — ItK 1967. 5–6; 607–15.

zésében Mádl Antal tartott előadást *Geschichtsbetrachtung in der Literatur des österreichischen Vormärz: Grillparzer und Lenau* címen.⁶²

A Móricz Zsigmond halálának 25. évfordulója alkalmából rendezett ünnepség-sorozat keretében a Társaság és a TIT közös rendezvényeként Czine Mihály *Móricz Zsigmond és a felszabadulás utáni magyar próza* kapcsolatáról tartott vitaindító referátumot szeptember 4-én.

*Vándorgyűlés Veszprémben*⁶³ október 27–28–29-én a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. és Ady Endre születésének 90. évfordulója alkalmából. — Kardos László *Szovjet irodalom – magyar olvasó*⁶⁴ címen tartotta előadását. — Király István vitaindító előadását *A költő értelemkeresése (Ady világnézeti fejlődésének néhány problémája)*⁶⁵ címen tartotta, amelyhez hozzászóltak: Rónay György,⁶⁶ Bessenyei György, Kardos Pál és Kovács Kálmán. *Az Ady-filológia helyzetéről* Kovalovszky Miklós számolt be, amit Gáldi László, Király István és Nagy Miklós hozzászólása követett. *Ady versművészetének újszerűségéről* Voigt Vilmos tartott előadást, amelyhez hozzászóltak: Gáldi László, Kardos Pál, Kovalovszky Miklós, Miklós Pál és Szabolcsi Miklós. — Koczkás Sándor *A „megnőtt” Ady* címen⁶⁷ tartott vitaindító előadásához Horváth Jánosné, Szalatnai Rezső, Bodnár György, Kabdebó Lóránt, Kardos Pál, Szabolcsi Miklós, Pálmai Kálmán és Makay Gusztáv szólt hozzá.

Az október 10–14 között Budapesten megrendezésre került VI. Italianista Kongresszus⁶⁸ szervezésében és lebonyolításában Társaságunk tevékenyen részt vett.

A november 9-i vitaülésen Baróti Dezső *A felvilágosodás irodalmának néhány kérdéséről* beszélt, amelyet Tarnai Andor és Szauder József hozzászólása követett.

A Nyelvtudományi Társasággal november 21-én rendezett felolvasó ülésen Petőfi S. János tartott előadást *Lírai alkotások strukturális elemzése* címen.

A november 22-i vitaülésen Szabolcsi Miklós *Az irodalmi és művészeti avantgard, mint nemzetközi dráma*⁶⁹ címen tartott referátumot, amelyhez Hermann István és Sík Csaba szólt hozzá.

⁶² Lenau Almanach, Wien – 1967/68. 61–73.

⁶³ Ismertette KISPÉTER A.: ItK 1968. 1; 120–21 és PÁLMAI K.: Magyaritanítás 1968. 3; 133–34.

⁶⁴ KARDOS L.: *Gondolatok az új szovjet irodalomról* – Evezető Elbert J. – Kardos L.: *Az új szovjet irodalom c. tanulmánykötetben*. Gondolat Kiadó, 1967. 5–32.

⁶⁵ KIRÁLY I.: *Ady Endre istenkeresése* – Kortárs 1968. 1; 34–46.

⁶⁶ RÓNAY GY.: *Istenkeresés Ady* – Vigilia 1968. 2; 86–93.

⁶⁷ Részletében közli Új Írás 1968. 1; 91–97.

⁶⁸ Ismertette SALLAY G.: Magyar Tudomány 1968. 9; 584–87 és T. ERDÉLYI I.: Kritika 1968. 1; 63–64.

⁶⁹ SZABOLCSI M.: *A nemzetközi avantgard* – Kritika 1967. 12; 3–13.

1968

A Magyar Írók Szövetségével közösen rendezett február 2-i vitaülésen Lukácsy Sándor tartott előadást *1848. március 30 – május 27 (A tragikus Petőfi)* címen, amelyet Németh G. Béla, Somlyó György és Spira György hozzászólása követett.

A február 14-én rendezett vitailésen Hankiss Elemér *A műelemzés néhány újabb módszeréről* (Információelmélet, jelentéselmélet, „neostukturalizmus”)⁷⁰ címen tartotta előadását, hozzászóltak: Bodnár György, Szathmári István és Miklós Pál.

Az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályával március 28-án rendeztünk emlékülést *Gorkij születésének 100. évfordulója* alkalmából. Az ünnepi megemlékezést Sötér István tartotta.⁷¹

*Vándorgyűlés Sárospatakon*⁷² április 5–6–7-én Erdélyi János és Tompa Mihály halálának 100. évfordulója alkalmából. — *Erdélyi János irodalomszemléletéről* Wéber Antal⁷³ és *Erdélyi János pataki könyvtára* címen Berecz József tartott előadást. — Mezei József *Tompa Mihály és a költészet*,⁷⁴ Pándi Pál *Vonzások és változások (Petőfi -problémákról)* címmel tartott előadást; ez utóbbihoz Mezősi Károly és Tamás Anna szólt hozzá. — *Kritikusi gondok* címmel Nagy Péter⁷⁵ mondott vita-indító referátumot, amelyhez hozzászóltak: Aczél György, Szabolcsi Miklós, Wéber Antal, Bán Imre, Tóth Dezső és Pándi Pál. — A TIT Irodalmi és Nyelvi Választmányának plénumán Kovács Máté és Pataky László számolt be.

Gábor Ignác születésének 100. évfordulója alkalmából működésének egykori színhelyén, a Budapest VI., Munkácsy Mihály u. 21. szám alatti házban emléktáblát avattunk április 17-én. Az ünnepi megemlékezést Komlós Aladár mondotta.

A francia szimbolizmus és a keleteurópai irodalmak kapcsolatáról április 26-án rendezett anketon megnyitót mondott Kardos Tibor, a referátumokat Dobossy László, Gáldi László, Király Gyula, Póth István és Sallay Géza tartották.

A Nemzetközi Lenau Társaság szeptember 12–14 között Stockeruban rendezett tudományos tanácsülése keretében, a magyar szakemberek által összeállított Lenau Archivum átadásakor Keresztury Dezső mondott megnyitó beszédet.

⁷⁰ Valóság 1968. 7; 1–18.

⁷¹ SÖTÉR I.: *Gorkij* – Kritika 1968. 5; 3–10.

⁷² Ismertette RIGÓ L.: ItK 1968. 3; 396–99 és PÁLMAI K.: *Magyartanítás* 1968. 3; 135–36.

⁷³ ItK 1968. 4; 411–19.

⁷⁴ Közlése e számban; 76–90.

⁷⁵ Részlete: Népszabadság 1968. ápr. 7.; Egészében: Kritika 1968. 6; 7–15.

A TIT Irodalmi és Nyelvi Szakosztályával október 10-én rendezett vitailésen Kiss Ferenc *Kosztoldnyi problémákról* tartott előadást, amelyhez Réz Pál és Szauder József szólt hozzá.

Vándorgyűlés Nyíregyházán október 18–19–20-án, Krúdy Gyula születésének 90. és a Nyugat megindulásának 60. évfordulója alkalmából. — A vándorgyűlésről e számban részletes összefoglalót közlünk.

A TIT Irodalmi és Nyelvi Szakosztályával közösen rendezett november 26-i vitailés tárgya Ungvári Tamás: *Poétika* című könyve. A vitát bevezette: Nagy Miklós, hozzászóltak: Kiss Ferenc, Majoros József, Faragó Vilmos, Petőfi S. János és Oltványi Ambrus.

PAÁL RÓZSA

A MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI TÁRSASÁG VÁNDORGYŰLÉSE

(Nyíregyháza, 1968. október 18–20.)

Nyíregyháza s a szabolcsi táj nagy vendégszeretettel fogadta azt a mintegy másfélszáz irodalomtörténészt, kutatót, tanárt és népművelőt, akik az ország minden részéből eljöttek a Társaság, a TIT, a Tanárképző Főiskola és a Megyei Könyvtár közös rendezvényére.

Az első nap, október 18-án, pénteken délután kezdődött a Krúdy- emlékülés. Miután Gulyás Emilné a Szabolcs-Szatmár-megyei Tanács elnökhelyettese és Komlós Aladár, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság elnöke üdvözölte a résztvevőket, a hazai táj nagy lírikusának megidézése következett. (Komlós A. bevezetője — *A modern Krúdy* — Élet és Irod. 1968. okt. 19. 7.)

Szabó Ede a sokarcú Krúdyról tartott előadást *Szerepjátszás és szenvedés* címmel. Összegezőképpen megállapította: „A magyar viktoriánus-korból induló s később is sokszor biedermeier-nosztalgiaikba menekülő Krúdy két évtized múlva már a modern magyar próza legnagyobbjai közé tartozik, noha kortársai közt mindvégig különc marad és magányos.”

Katona Béla, a nyíregyházi Tanárképző Főiskola magyar tanszékének adjunktusa felelevenítette az 1918/19-es forradalmak korát, körképet festve Krúdy szerepéről, mely egyáltalán nem volt csupán szerepjátszás, hanem tevékeny részvállalás nemcsak fróként, hanem Móricz Zsigmonddal együtt a Néplap parasztújság szerkesztőjeként.

Barta András, a Krúdy kiadások gondos szerkesztője az író „pokoljárását” elemezte, az *Asszonyságok álja* „ferencvárosi” regény kapcsán. Baránszky-Jób László *Krúdy és Proust* címmel bizonyította, mennyire modern volt a maga korában a magyar író is — függetlenül attól,

hogy nem ismerte a francia regény analitikus-pszichologikus mesterét, kit Bergson filozófiája is megihletett. Nagy Miklós, a Jókai-kritikai kiadások fő gondozója a két író közös témáit vette sorra, *Krúdy és Jókai* kapcsolatáról szólva s Krúdynak „jókais” vonásait mutatta ki.

Este a Móricz Zsigmond Színházban ünnepi irodalmi összeállítás idézte fel műveiből is Krúdyt és a Nyugat nemzedék íróit.

A második napon, október 19-én, szombaton az új reformkor folyóiratának, a Nyugat-nak irodalmi értékelésére került sor, a folyóirat megindulásának 60. évfordulója alkalmából. Az összegezést Keresztury Dezső, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság alelnöke végezte el (előadását az Irodalomtörténet jelen száma teljes egészében közli). Bodnár György a Nyugat irodalomszemléletéről beszélt, Rába György a Nyugat világirodalmi kitekintését méltatta, különös tekintettel a költők műfordítói tevékenységére. Pál György, a nyíregyházi Tanárképző Főiskola adjunktusa a Nyírség íróinak s a szabolcsi tájnak a Nyugat folyóirathoz kötődő kapcsolatairól szolt, fontos adatokat közölve a korabeli vidéki irodalmi életéről.

Szombat délutánra a vendéglátók — a régebbi vándorgyűlések kedves hagyományának megfelelően — autóbuszkirándulásra invitálták a Nyíregyházára érkezett irodalomtörténészeket és kutatókat, tanárokat és a magyar irodalom népszerűsítésének más területen dolgozó reprezentánsait. Nyíregyháza — Tunyogmatolcs — Túrístvándi — — Szatmárcseke — Tiszacsécsé — Nyírbátor — Nyíregyháza útvonalon évszázados emlékek várták főként azokat, akik először jártak e tájon, s e vándorgyűlés invitáló alkalmán nélkül talán örökre elmulasztották volna meglátni Zalka Máté szülőházát Matolcson és a „faluvégi kurta korcsma” állítólagos helyét Istvándin, a Kölcsey-sírt Csekén és Móricz állítólagos szülőházát Csécsén, valamint a Báthoryak pátriáját Nyírbátorban.

A tanácskozás utolsó napjának délelőttjén, október 20-án vasárnap Szabolcsi Miklós szuggesztív erejű előadását hallgatták nagy érdeklődéssel a jelenlevők. (*Vitázó megjegyzések a mai magyar prózáról*).

S valóban, az előadó — sokszor önmagával is — vitatkozva szolt mai irodalmunkról. Szenvedélyesen beszélt, sorra véve az utolsó esztendőök prózájának oly sok hiányosságát.

Hiányolta a nagylélegzetű és átfogó jellegű, a társadalom és emberi világ összefüggő értékelésű nagyregényét. Részletesen szolt azokról az írókról, akik egy-egy jelesebb teljesítmény s erőfeszítés után gyengébb művek egész sorozatát hozták létre. Tehát kifulladtak és megálltak. S akik valamilyen igazán érdekes problémát hoztak felszínre, mindjárt letompították az életes mondanivalót, „szürke a szürkében” színezték alkalmaztak. Eluralkodott az irodalomban az úgynevezett magno-technika, jegyzőkönyv-novella.

Szabolcsi Miklós előadásában széles panorámáját rajzolta fel a mai magyar regény és elbeszélés állapotának, amelynek szerves kiegészítő része az élő irodalom szeizmografikusan érzékeny jellege — mely sokszor első ízben jelez bizonyos társadalmi változásokat és eltolódásokat —, s az olvasóközönség igénye, nemcsak stílusigény, vagy régi, bevált receptekhez és ízlésekhez való ragaszkodás.

— Olvasóközönségünkben is megvan — folytatta — egy bizonyos viszolygás és visszahúzóds, elmenekülési vágy a könnyebb, romantikusabb, történelmibb megoldások irányába. Ezt a problémát húzta alá néhány nappal ezelőtt, nagyon élesen, a pécsi filmfesztivál, a magyar filmekkel kapcsolatban, s ez az a probléma, melyet a mi esetünkben Zsigray Julianna, Passuth László és mások példányszámai nagyon világosan megmutatnak.

Nagy érdeklődés kísérte fejtegetéseit az írói alkotás aktuális módszereiről: „A valóság jelenségeit az író elsősorban bizonyos irodalmi konvencióval ábrázolja, vagy azon keresztül érzékeli — amelyek viszont korábbi olvasmányaiból, a maga írói alkatából és a már megszűrt világbépből következnek. Tehát az író maga is küzd önmagával, a benne levő irodalmi konvenciók összességével. Ez egyike ma a legnehezebb kérdéseknek . . .”

Megfigyelhető olyasfajta mozgás — hangsúlyozta Szabolcsi —, hogy a hagyományos széppróza helyére, a valóságábrázolás drámaibb megformálása és megfogása alapján a szociográfia, a dokumentum és a memoár kerül, ami megfigyelhető más országok prózairodalmában is.

Az előadáshoz elsőnek Bodnár György szólt hozzá, aki megállapította, hogy prózairodalmunk 1956 után eltávolodott a közvetlen valóságszférától és az életjelenségek morális vetületét vette inkább szemügyre. S most megint az egyetemesség igénye jelentkezett, a regényíróknak összefoglaló műveket, egy adott korszak teljes panorámáját kell majd adniok. De ez az összefoglalás nem bizonyos, hogy feltétlenül a nagy korrajz-regény lesz.

Koczás Sándor hozzászólásában elemzően beszélt a magyar regény Móricz Zsigmond utáni helyzetéről. Az idősebb írónemzedék tagjai készítették elő az utat az 1960-as évek magyar kisregényének „új hullám”-ához, mely egyszerre dokumentalista és filozófikus. Az írók szembehelyezkedtek az anekdotikus-provinciális hagyományokkal.

Kardos Pál debreceni példakkal illusztrált hozzászólása után Szabolcsi Miklós vitazárójában még egyszer aláhúzta, hogy „vitázó” megjegyzéseit nemcsak az irodalomtörténész szemlélete, a kritikus józan-sága vezette, hanem a dühös olvasó haragja is . . . Ámbátor az élő irodalom mindig bonyolult és mozgó folyamat, s nem minden történeti időpont alkalmas arra, hogy mérleget készíthessünk. Mert működni kell, egyszerre, a javítás és megőrzés dialektikájának. S

talán, míg a nyíregyházi vándorgyűlés vitái folynak, éppen most születik meg az igazi regények új sorozata . . . A szellemi élet természetes törvénye, hogy a fejlődés nem egyenletes, hanem lehetnek évek, évtizedek és hosszabb korszakok, amikor egy-egy művészeti ág, irodalmi műfaj nem ad olyan látványosságokat, mint a megelőzőek, s csupán készülődik.

Wéber Antal zárszavában rámutatott arra, hogy a mai irodalmak fő problémája világszerte: keresni az ember helyét a bonyolult világban, s miközben az élet humánus és morális vetületét próbálja adni a mai magyar próza, nem feledkezik meg a dokumentáció sokféle új lehetőségéről sem. Az irodalomban nagyon fontos a világkép — de ha eltűnik a kép, a világ is eltűnik vele, s az olvasó, a befogadó valóban nem tud mit kezdeni az irodalmi kísérletekkel.

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság nevében köszönetet mondott Nyíregyházának a szívélyes vendéglátásért, mely elsőik között járult hozzá a vándorgyűlés sikeréhez.*

TÓBIÁS ÁRON

*A Magyar Irodalomtörténeti Társaság vezetősége MARÓCZY JÓZSEFNEK a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola magyar tanszéke vezetőjének a vándorgyűlés min-taszertő előkészítéséért, fáradhatatlan, lelkes tevékenységéért ez úton is köszönetét fejezi ki.